Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson {4-0237 4-0807
УНО.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 183. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 23-го ВЕРЕСНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, SEPTEMBER 23, 1954. No. 183. VOL. LXI.

ҐАРРІМАН — ДЕМОКРАТИЧНИЙ КАНДИДАТ НА ГУБЕРНАТОРА НЮ ЙОРКУ

ПРИХИЛЬНИКАМ РУЗВЕЛТА НЕ ВДАЛОСЯ ПЕРЕФОРСУВАТИ СВОГО КАНДИДАТА

Ню Йорк, Н. Й. — На конвенції Стейтової Демократичної Партії в Ню Йорку вибрано на демократичного кандидата на губернатора Нюйоркського стейту Аверелла Гаррімана, бувшого директора Взаємної Безпеки. На цій конвенції йшла завзята боротьба між прихильниками Гаррімана і тими, що підтримували кандидатуру конгресмена Френкліна Д. Рузвелта молодш. Гаррімана підтримував стейтовий провід Демократичної Партії, і майже всі делеґати з міста Ню Йорку. Кандидатуру Рузвелта підтримували делеґати з північної частини Нюйоркського стейту, які два рази демонстрували довший час за своїм кандидатом. Перший раз ці делеґати почали демонструвати, коли Кармін Дж. ДеСапіо, згадував визначних нюйоркських демократів, але не згадав Френкліна Д. Рузвелта, хоч це прізвище було в писаному тексті його промови. Другий раз, майже годину, прихильники Рузвелта демонстрували за своїм кандидатом, заявляючи, що він найпопулярніший між демократами і тому його треба вибрати на кандидата на губернатора. Голова конвенції Пол Е. Фіцпатрік з трудом опанував ситуацію. Янґ зголосив кандидатуру Гаррімана, підкреслюючи його адміністраційний досвід, який він здобув за урядування президентів Рузвелта і Трумана. Прихильники Рузвелта демонстрацією перевивали промову Янґа. Прихильники Рузвелта носили великий портрет свого кандидата по виборчій залі. Аж поліція мусіла усунути з залі тих Рузвелтових прихильників, які перешкаджали в веденні нарад. Прихильники Рузвелта образливими словами зверталися на адресу ДеСапіо, який був головним підтримувачем Гаррімана. Але всі заходи Рузвелтових прихильників не мали успіху, бо Гарріман вже згори мав запевнену більшість усіх 1019 кандидатів, хоч до вибору треба було тільки більшости 510 голосів. Прихильники Гаррімана заявляють, що роз'єднання між демократами зникне під час виборів, і всі демократи будуть голосувати на Гаррімана. Обидва кандидати на губернатора, — Гарріман і Рузвелт, не були присутні на конвенції. Рузвелт керував кампанією своїх прихильників із недалекого готелю, де з ним була і його мати пані Елінор Д. Рузвелт. Головну промову виголосив посадник міста Ню Йорку — Вагнер, який у своїй промові гостро критикував політику губернатора Нюйоркського стейту Томаса Дюї, який, на думку Вагнера, з нехіттю відноситься до широких верств населення. Після виборів прибув на залю Гарріман і заявив, що він дякує делеґатам за підтримку та твердив, що він вірить у свою перемогу під час виборів.

Закордонна політика буде виборчим гаслом восени — каже сенатор Джексон

Вашингтон. — Демократичний сенатор Генрі М. Джексон, вернувшись з чотириденної виборчої кампанії, заявив, що закордонна політика теперішнього республіканського уряду буде важливим виборчим гаслом під час виборів цієї осени. Джексон заявив на пресовій конференції, що виборці більше турбуються закордонною політикою, як внутрішніми проблемами такими як висота допомоги фармерам, робітничим законодавством та іншим. Сенатор Джексон об'їхав такі стейти: Іллиной, Огайо, Ню Джерзі і Північна Каролайна, які вважається ключевими в вислідах вибарчої кампанії. Сенатор заявив журналістам, що хоч він демократ, то свої внески поробив на основі того, що чув і від демократів і республіканців. Джексон ствердив, що виборці не вдоволені з обіцянок республіканців про те, що ЗДА переберуть у свої руки ініціятиву в боротьбі проти комунізму, будуть вести динамічну закордонну політику та послуговуватимуться масовою відплатою.

Вліті зменшилось число безробітних

Вашингтон. — Бюро для забезпечення затруднення при департаменті праці повідомляє, що вліті цього року на ринку праці в ЗДА панувала тенденція до зменшення числа безробітних. Це бюро не подає числа затруднених і безробітних, а тільки стверджує тенденцію, яка панує в окремих промислових осередках, щоб можна було допомогти тим районам, де існує надвишка робітничих сил. Ця допомога відбувається згідно з пляном президента Айзенгавера, який наказав переносити воєнну продукцію до тих міст, де є велике число безробітних, або зменшуванням податків заохочувати підприємців, щоб у тих районах творили нові підприємства та відкривали нові верстати праці. Самі урядовці цього бюра заявляють, що їхнього звіту не можна вважати за надто оптимістичний, бо немає ознак, які стверджували б, що в найближчому майбутньому настане поліпшення в багатьох промислових округах. Підприємці в 42 округах передбачають маленьку звишку в числі затруднених у найближчих місяцях. Власники 83 підприємств не передбачають більших змін у числі затруднених, а в 24 округах передбачається навіть зниження числа затруднених.

В АМЕРИЦІ

● В Ню Йорку чистій вікон, 56-річний Джан О'Браєн, поковзнувся під час праці і п'ять хвилин висів у повітрі, поки його не витягнули вгору. Він мав час зачепити тільки один кінець рятункового пояса, коли поковзнулася його нога на мокрому підвіконні.

● Директор Військового Патологічного Інституту генерал бриґади Елберт Де Корсі повідомив про винахід радіоактивного перстеня, який, заложений на палець, остерігатиме робітниці, що вони заблизько підсунули руку до машини, на якій працюють. Радіоактивність перстеня стримає машину.

● В стейті Монтана впав перший сніг цього року. Велика дощова буря наробила великої шкоди і поранила коло двадцять осіб. Вуря вибила тисячі вікон і збила електричні лямпи на вулицях.

● В місцевості Лоді, Ню Джерзі, 150 матерів пікетували автостраду в ранніх і пополудневих годинах, домагаючись, щоб Шляховий уряд побудував віядукт через автостраду, яким могли б діти йти до школи. Матері зовсім стримали рух на автостраді.

● В Клівленді суддя відмовився випусти на волю за кавцією лікаря д-ра Семюела Шеппарда, якого мають 18 жовтня судити за те, що вбив свою вагітну жінку, щоб одружитися з медичною сестрою, в якій закохався.

Айзенгавер закликає народи за залізною завісою молитися за мир

Денвер, Колорадо. — Президент Айзенгавер звернувся до всіх народів за залізною завісою із закликом 22 вересня разом із американським народом спільно молитися за світовий мир та за „правдиве вилікування світу від напружень, які вирощують війну. Звернення президента Айзенгавера передаватиме „Голос Америки" до всіх народів у СССР та інших країнах поза залізною завісою. В цьому заклику президент сказав: „Щоб увесь світ міг залунати таким могутнім актом віри, який міг би знищити ті жорстокі, штучно побудовані бар'єри, які малі люди побудували між народами, що шукають миру на землі при допомозі божого духа". Конґрес ЗДА прийняв резолюцію, яку затвердив президент Айзенгавер, щоб 22 вересня кожного року нарід ЗДА молився за світовий мир. В цьому дні відбудуться богослужби у всіх святинях країни, а президент Айзенгавер буде молитися за мир в каплиці на летунській базі в Ловрі коло Денверу. — Президент приготовляється до кількох промов, які має виголосити в найближчому часі в рамках виборчої кампанії. Також він вже нараджувався з головою Крайового Республіканського Комітету Лііонардом В. Голлом.

Американські бомби могли б знищити всю Росію

Вашингтон. — Джеймс Р. Шеплі і Клей Блер, молод., написали про водневу бомбу книжку, яка має вийти друком 30 вересня ц. р. Уривки з цієї книжки видрукувані в журналі „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт". Їх автори пишуть, що нова американська воднева бомба має силу 45,-000,000 тонн вибухового матеріялу TNT. Цими бомбами можна б знищити найбільшу державу. „Воно здається неможливим, пишуть автори, щоб якась держава могла пережити скинення на неї 1,000 „застарілих" вже 500,-000-тоннових (500-кілотонних) бомб. Та ще більш неправдоподібне, щоб навіть найбільша в світі держава могла витримати таку саму кількість „суперґіґантів-бомб", які в 2,400 разів сильніші від тієї бомби, що їх скинули на Гірошиму в Японії 1945 року. Автори твердять, що Стратегічна Летунська Команда ЗДА „змогла б, немов дощем, засипати бомбами всі міські райони СССР". Впродовж двох годин американські бомбовики могли б скинути 1,000 бомб на визначені цілі в СССР. Після скинення одної тисячі бомб не залишилося б майже нічого цілого навіть в такій обширній країні як Совети. В найближчому році американські водневі бомби в більшості матимуть силу 15,000,-000 тонн вибухового матеріялу TNT. Совети зробили поступ в продукції водневої бомби в 1953 році, а це було можливе внаслідок сварки між американськими атомовими фахівцями, чи взагалі продукувати водневу бомбу. До цього спричинився д-р Роберт Оппенгаймер, який противився продукції водневої бомби і якого тепер звільнили з посту дорадника Комісії Атомової Енерґії.

Українське село не забуває своїх цілей — стверджує Канада

Оттава. — Український селянин не є тепер кращий, аніж був ним в 1917 році, проте він не забув свого походження, своєї мови і своєї віри — стверджує у своєму місячному бюлетені Департамент Закордонних Справ Канади. Стаття на цю тему появилась в офіційному щомісячному Бюлетені Закордонного Департаменту з нагоди шумних святкувань у Совєтському Союзі 300-літніх роковин Переяславського миру. Канадійський уряд підкреслює, що Україна впродовж 250 років була предметом русифікації і господарської експлуатації. Польща впала, бо — вигриваючи Росію й Україну одну проти другої — сама не могла встоятись перед напором обох тих держав. Після упадку царату Україна проголосила в Києві свою власну державу, але російські комуністи підбили її і встановили Українську Совєтську Республіку. „Наступні 36 років не були легкі для України". Офіційний бюлетень пише про колективізацію і терор. У 1941 р. українці в совєтській армії масово здавалися німцям, сподіваючись визволення від совєтського панування. Тепер, мовляв, помічається в Україні контраст: українські міста мають вищий життьовий стандарт і є русифіковані, а багаті колись українські села збідніли, зате плекають надалі культ свого походження, мови і вірність своїй вірі. — Ту статтю, коротко тут зреферовану, широко передає останнє недільне число щоденника „Ню Йорк Геральд Трибюн".

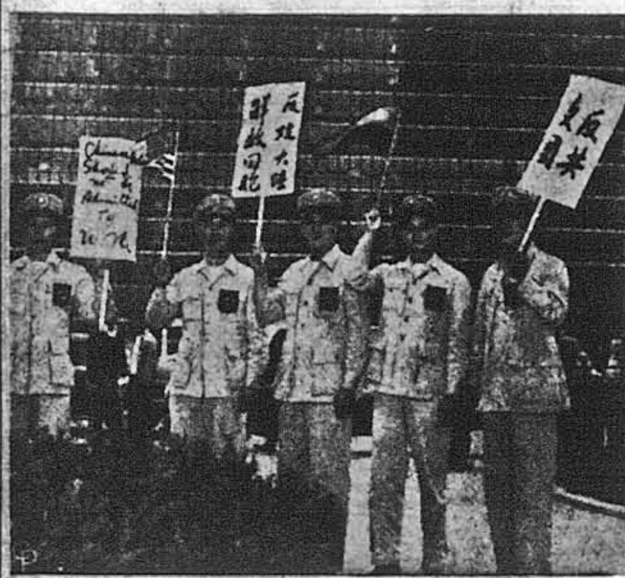
Кремлівські правителі — це інтриґанти, змовники й убивники — пише „Н. Й. Таймс"

„Базуючись на своїх обсерваціях у Москві, наш кореспондент змальовує Маленкова і його колеґ, як групу осіб, які спершу, мабуть, вбили Сталіна, поки він зміг зліквідувати їх, а потім вбили одного з своїх власних людей, Берію, щоб унешкідливити його амбіції стати другим Сталіним. Згідно з свідоцтвом Селсбері, ми маємо діло з кремлівськими правителями, які є майстрами візантійського інтиґанства і геніями облуди та змовництва, маємо до діла з людьми, які легко вміють вдавати приязнь і сердечність, підготовляючи в тому самому часі криваву різню", — так коментує „Ню Йорк Таймс" на своїй редакційній сторінці три перші, проголошені в ньому, частини нарисів колишнього свого московського кореспондента Селсбері. „У той час, коли Сталін — читаємо у цьому редакційному коментарі — приготовляв і переводив свої великі „чистки" 30-их років, він діяв за фасадою „сталінської конституції" з її „ґарантіями" свободи слова і діла. У той час, коли він потайки переговорював із Гітлером в справі союзу з ним на 1939 рік, він спонукав Захід творити антигітлерівську коаліцію. Сьогодні Кремль обдурює свої народи обіцянками більшої свободи і більших харчів; він говорить безупинно про мир, але не вживає ніяких заходів для встановлення його в Австрії, Німеччині й Кореї. Якщо „нове обличчя" Росії здобуло вже деякий успіх, розсварюючи світ, то це тільки тому, що дехто у вільному світі відмовляється подивитись поза штучні жести, які єдино є отим „новим обличчям", — закінчує свої зваваги Редакція „Ню Йорк Таймсу".

● У Вашингтоні Уряд Армійської Безпеки переслухує бувшу урядничку Сиґналізаційного Корпусу Енні Лі Мосс, яку звільнили за те, що вона комуністка.

УКРАЇНЦІ Й КИТАЙЦІ ДЕМОНСТРУВАЛИ ПРОТИ СОВЄТІВ В О.Н.

УКРАЇНЦІ СТЯГНУЛИ З МАШТУ СОВЄТСЬКИЙ ПРАПОР І РОЗКИНУЛИ ЛЕТЮЧКИ ПІД ЧАС ПРОМОВИ ВИШИНСЬКОГО; ШИРОКИЙ ВІДГОМІН У ПРЕСІ



ФРАГМЕНТ АНТИСОВЄТСЬКОЇ ДЕМОНСТРАЦІЇ В ОН
Група національних китайців, з відповідними транспарентами, демонструє проти совєтських намагань ввести до ОН комуно-китайського представника. Українці демонстрували проти Совєтів в ОН та за звільнення України й інших поневолених Москвою країн.

Об'єднані Нації, Н. Й. — „Геть з большевиками з Об'єднаних Націй!". „Вимагаємо волі для України!". „Пане Ладж, пам'ятай, що біля Тебе в ОН сидить совєтський шпиг!". „Воля народам — воля людині!" — це гасла, що були виписані на транспарентах біля чотирьох десятків українських демонстрантів, що демонстрували впродовж цілого дня минулого вівтірка біля будинку і опісля в самому будинку Об'єднаних Націй з нагоди відкриття сесії Генеральної Асамблеї. Разом з українцями демонстрували проти большевиків у Об'єднаних Націях ще й біля три сотні національно наставлених осіб китайського походження. Українська демонстрація відбулася з ініціятиви і під проводом Українського Відділу Американських Приятелів Антибольшевицького Бльоку Народів і тривала від год. 9-ої рано до біля 4-ої пополудні. Під будинок Об'єднаних Націй заїхали українські демонстранти вантажною автомашиною, удекорованою антибольшевицькими гаслами і символами. Їхали по 5-ій евеню з долини міста до 42-ої вулиці, звертаючи на себе загальну увагу багатьох прохожих. З українцями була теж деяка кількість білорусів і хорватів. Між українцями був теж один з бувших членів УПА, який давав вияснення численним представникам преси, що інтересувались демонстрацією. Один з репортерів, ув'язнений свого часу комуністами в Чехословаччині, кореспондент Ассошіейтед Прес Мр. Вільям Овтіс, зробив собі разом з українськими демонстрантами спільну фотознимку. Вже з приїздом поодиноких делеґацій на сесію Генеральної Асамблеї, кільком українським демонстрантам пощастило підійти до маштів, на яких вивішені прапори членів ОН, та стягнути з нього і кинути на землю прапор підсовєтської України. Прапор опісля знову завісила сторожа ОН. Були спроби обкидати помідорами совєтського представника Вишинського. В самій залі нарад Асамблеї, як тільки Вишинський виступив, щоб виголосити свою промову, із балькону посипались численні антибольшевицькі летючки, розкинені українськими демонстрантами. Сторожа ОН почала визбирувати летючки та випровадила із залі три жінки, яких підозрівали в розкиненні тих летючок. Адміністрація ОН протестувала перед місцевою американською владою за „порушення порядку" демонстрантами. Демонстрація була, згідно із законами країни, своєчасно зголошена. Ця українська і китайська демонстрація проти большевиків з нагоди відкриття сесії Асамблеї ОН відбилася широким відгомоном майже у всій пресі. Деякі газети, включно з Ню Йорк Таймсом, помістили теж фотографії з демонстрації. Фрагменти демонстрації передано теж через телевізію із виясненнями, що українці домагаються вільної і незалежної України, а китайці демонструють проти допущення до ОН червоного Китаю.

Арештовано сина кол. італійського міністра закордонних справ

Рим. — В день після того, як Аттільо Пічіоні зрікся свого становища міністра закордонних справ Італії, арештовано його сина, П'єра, у зв'язку зі справою таємничої смерти 21-літньої Вільми Монтезі, 11 квітня минулого року. Молодого Пічіоні арештовано в домі його батька. Другий, пошукуваний поліцією молодий чоловік, псевдо - маркіз Уґо Мантаня, сам зголосився на поліцію, заявивши спокійно, що він вичитав в газетах, що „хочуть бачити мене". Скандал вибух після того, як один римський часопис проголосив був ревеляції, що названа дівчина, яку знайдено в озері в підміській околиці, не втопилася сама, а впала жертвою вбивства, після того, як занедужала під час оргії в одному клюбі, де бувала римська аристократична молодь. Той же часопис твердив, що директор римської поліції, тепер 75-літній Франческо Політо, замняв слідство. Редактора того часопису заскаржено до суду за клевету, але — під натиском публічної опінії — уряд звільнив названого директора поліції і казав перевести нове слідство, яке оце довело до згаданих арештувань.

● Пейпінґське радіо оскаржує французів, що вони перевели з початком цього місяця „криваву масакру" в Південному В'єтнамі, вбиваючи в двох містечках цієї країни 72-ох цивільних мешканців. Французи, мовляв, впродовж трьох днів атакували два містечка, Нґансон і Чітганґ, гарматами, танками та аеропляними і закінчили ту терористичну акцію 9 вересня. Комуністи заклали протест до мішаної військової комісії для справ перемир'я.

● Віце - президент Панамериканських Світових Летунських Ліній полковник Кліренс М. Янґ заявив, що вже в 1956 році літаки типу Даґлес ДС-7С впродовж 12.5 години без затримки перелітатимуть Тихий океан. Ці літаки зможуть летіти з Каліфорнії до Японії, з Ню Йорку до Парижу або до Риму чи до Ріо де Жанейро.

ОБ'ЄДНАНІ НАЦІЇ НЕ ПРИЙНЯЛИ КОМУНІСТИЧНОГО КИТАЮ

ВНЕСОК ВИШИНСЬКОГО НА ДОПУЩЕННЯ КОМУНІСТИЧНОГО КИТАЮ ДО ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ВІДКИНЕНО 43 ГОЛОСАМИ ПРОТИ 11. — ГОЛЛЯНДЕЦЬ ВАН КЛЄФФЕНС ПРЕЗИДЕНТОМ 19-ОЇ АСАМБЛЕЇ ОН

Об'єднані Нації. — На своєму першому засіданні, яке відбулось у вівторок 21 вересня, 19-та Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй відкинула внесок совєтського делегата Вишинського, щоб негайно прийняти в члени ОН Китайську „Народну" Республіку, більшістю 43 голоси проти 11. Вишинський зголосився до голосу негайно після того, як вибрано нового президента, як уступаюча президентка Вівія Пандіт виголосила коротку прощальну промову і як делеґати до Об'єднаних Націй перевели традиційну однохвилинну мовчанку „побожного зосередження". Коли тільки заповіджено, що приступається до вибору мандатної комісії, негайно підніс руку Вишинський і виголосив промову, в якій доказував, що приявність комуно-китайського представника в Об'єднаних Націях, як репрезентанта „600-мільйонового миролюбного народу", є необхідна для добра світового миру, та поставив конкретний внесок — негайно прийняти комуністичний Китай. У відповіді репрезентант ЗДА амбасадор Кебот Лодж зголосив короткий внесок — відложити справу не мотивуючи свого внеску. Дискусія над цілою справою велася дві години. У дискусії найгостріше атакував комуністів делеґат Національного Китаю, доказуючи, що теперішній комуно-китайський режим був насильно накинений китайському народові наслідком збройної допомоги китайським комуністам збоку Совєтського Союзу і тому не комуністичний, а національний уряд є дійсним представником китайського народу, якому закрито рот. Проти допущення комуністичного Китаю промовляли теж представники Англії (дармащо Англія визнала була комуністичний режим у Китаї) і Австралії, а репрезентанти Бурми, Юґославії і сателітських поляків і чехів підтримали внесок Вишинського. Хоч представник Індії Менон заквестіонував формальну правосильність внеску Кебота Лоджа, проте цей внесок переголосовано, при чому 43 держави були „проти", 11 „за" (5 комуністичних плюс Бурма, Данія, Індія, Норвеґія, Швеція і Юґославія), а 6 стрималось.

На тому першому засіданні вибрано президента теперішньої Генеральної Ассамблеї. Став ним у першому тайному голосуванні, одержавши 45 голосів, голляндський репрезентант, колишній амбасадор Голляндії у ЗДА, а тепер у Портуґалії, д-р Ван Клєффенс. Другий кандидат, делеґат Сіяму князь Вайтаякон, зняв був свою кандидатуру. Попередня президентка, п-ні Віяя Пандіт, підкреслила у своїй короткій промові, що домовлення, що його осягнено на недавній Женевській конференції дає „нотку надії" і на майбутнє, при чому не має, мовляв, значення, що Женевська конференція відбулась самостійно, технічно поза Об'єднаними Націями. Зате Ван Клєффенс заявив, що світові замало „співіснування", „бо й трупи можуть співіснувати". Світ потребує чогось більше і в цьому саме лежить трудність проблеми. Клєффенс ствердив, що теперішній світ сидить не на „бочці пороху, що може вибухнути, а на атомовій бомбі". Новий президент запевнив членів ОН, що він буде зберігати строгу безсторонність у виконуванні своєї почесної місії.

Головою американської делеґації на цій сесії Генеральної Асамблеї є державний секретар Дж. Ф. Доллес, який був приявний на тому першому її засіданні.

Приготовляють автономію для Марокко.

Париж. — Французький генеральний резидент для Марокко, Лякост, з'ясував у радіопромові загальні обриси поширеної автономії, що її Франція рішилась надати для Марокко. Буде покликана до життя окрема Рада для перестудіювання різних проблем і запроєктування реформ. Має бути переведена децентралізація адміністрації і поправа життьового стандарту марокканців. Особливу вагу мають покласти на розбудову мешкальних домів. В останньому тижні у Касаблянці згинуло насильною смертю знову 14 осіб, в тому числі 3 французи й 11 марокканців. 9 осіб було ранених в актах терору.

Комуністичний Китай стривожений бльокадою берегів

Лондон. — Бльокада берегів комуністичного Китаю, що її переводить національно-китайський уряд, починає настільки дошкульно відчуватись комуністами, що комуно-китайський уряд відмовляється платити чужим державам за замовлений товар, поки цей товар не опиниться на китайському суходолі. Іншими словами, комуністичний Китай хоче надалі тільки замовляти товари, але вeзтиме їх на свій власний риск даний чужинецький купець, а коли корабель із товаром пропаде в Формозькій протоці, то комуністичний Китай відмовляється нести за це всяку відповідальність.

В СВІТІ

● У лондонському пасажирському трансокеанічному літаку, який віз до Ню Йорку 50 пасажирів, швидко після відлету з лондонського летовища попсувався мотор. Пілот приземлився на американському військовому летовищі в південній Англії, а коли не вдалося швидко направити дефект, всіх пасажирів відіслано назад до Лондону.

● Генерал де Кастріс, геройський оборонець фортеці Дієнбієнфу в Індо-Китаї, провів 10 днів на відпочинку у Франції, після чого виїхав назад до Індо-Китаю. Він мав довгу розмову з прем'єром Мендес-Франсом й іншими високими французькими урядовцями.

● Беґум Ліякват Алі Хан — перша мусульманська жінка, яка стала амбасадоркою. Беґум прибула до Гааґи, як амбасадорка Пакистану, й передала свою вірчу грамоту королеві Юліяні. Вона є вдовою по колишньому першому прем'єрі Пакистану, який згинув від кулі терориста 4 роки тому (вбивника досі не зловлено). Вона від довгих років є провідницею пакистанського жіночого руху. За освітою — вона економістка і має скінчені університетські студії.

● Молоді подружжя в Англії не квапляться до власних домів — ствердив малоймовірну новинку посадник міста Седбері в Англії. В останньому році 60 молодих подруж відмовились від купна малих однородинних домів, збудованих містом для зменшення мешкальної кризи, дармащо вони могли зреалізувати те купно. Майже в усіх випадках причиною було переконання молодят, що їм легше і вигідніше мешкати з батьками, щоб мати менше клопоту з веденням домашнього господарства.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

„НОВЕ ОБЛИЧЧЯ" МОСКВИ

По п'яти роках перебування в Москві як кореспондент „Ню Йорк Таймсу", Генрісон Е. Селсбері вернувся до Америки і почав друкувати в цій газеті ряд статтей про „Росію по смерті Сталіна". Такий знаменитий журналіст, як Селсбері, добре знає, що тепер є „СССР", а не „Росія". Але він підкреслює, що хоче писати свобідно і об'єктивно. Мабуть тому, пишучи про сучасне, завертає і до того, що ділялось за московських царів Івана Лютого та Петра Першого. Іншими словами, дає зрозуміти, що й те, що він пише про Сталіна та його наступників, ніщо інше, як продовжена історія Росії.

Вже самі наголовки заповіджених статтей вказують, що Селсбері розповість багато цікавого. Те, що він пише про загадкову смерть Сталіна, власне вбивство Сталіна найближчими його співробітниками, що тепер при владі, виявляє задуману Сталіним нову чистку, яка мала „зліквідувати" таких, як Маленков, Хрущов, Молотов та їм подібні. Таких сенсацій буде правдоподібно в статтях Селсбері більше. Та не для сенсаційности вони передані, а для того, щоб краще зрозуміти „колектив", який прийшов на місце Сталіна, в якому Маленков є „рівний між рівними" і який перевів уже такі зміни, що можна говорити про „нове обличчя" в Москві. Цікаво відзначити, що хоч про ті зміни та „нове обличчя" московська цензура не дозволяла американським кореспондентам у їхніх кореспонденціях навіть натякати, про все це був поінформований докладно вашингтонський уряд. Отже, як не знав про ці речі пересічний американець, то знав про це державний департамент. На жаль, пише Селсбері, у Вашингтоні не ставились серйозно ні до „нового обличчя" в Москві, ні до тих висновків, які надсилали йому дипломатичні обсерватори. Вашингтон навіть не приймав до відома, що „нове обличчя" існує. Алеж це „нове обличчя", пише далі Селсбері, має за собою уже великі успіхи в Берліні, Женеві, в Індо-Китаї, в Кореї, а зрештою й в поваленні Европейської Оборонної Спільноти. Виглядає, що Селсбері пише про ці речі теж і для того, щоб змусити вашингтонський уряд громадською опінією зревідувати своє відношення до нової влади в Кремлі, а теперішній передвиборчий час надається якнайкраще до такої акції.

Найцікавіше в тому „новому обличчі" те, що по суті в ньому нема нічого нового. Селсбері заявляє, що коли йде про властиві й остаточні цілі Кремлю, обраховані на довгу мету, то немає ніяких змін у Москві теж і тепер. Є далі так, як було за Леніна і Сталіна. „Нове обличчя" не означає, що в Совєтах перестав діяти страшний терор, що там уже нема каторжних таборів, що Росія перестала бути найбільшою поліційною державою у світі. „Побожним побажанням", і то „дуже небезпечним", вважає Селсбері ту частину Заходу, яка ще далі комбінує на такий лад, що „ведеться боротьба" за владу між кандидатами на наступника Сталіна та зв'язує з нею різні можливості на переворот і зміну в Росії. У „новій Росії", пише він далі, немає нині „диктатури одної людини". Править „хунта", група людей, себто існує „колективний провід" який хоче себе показати перед демократіями „людьми, з якими можна говорити на розум". Та група дуже зручно підходить до Великої Британії та Франції, стараючись їх відокремити політично від їхнього союзника, себто від З'єдинених Держав. Вона не хоче нової світової війни і її не почне, бо на це ще не готова, бо треба спершу сконсолідувати те, що Росія досі набула. Ця нова влада говорить тепер на Заході не грубо, але делікатно, мило, ніби щиро й з таким розрахунком, що розмови з нею не можна відрізнити від поведінки та розмов з представниками культурних і вільних країн. Саме тим, пише Селсбері, ця влада „куди небезпечніша від влади Сталіна". Це тільки інші методи, інша тактика від тої, якої вживав зненавиджений теж і тою групою Сталін. Є також і деякі полегші для населення, навіть і для рабів у концентраційних таборах. Є й таке, що може виглядати, ніби в Росії стало жити „вільніше". Та все це головно усунення того, що було недоцільним і цілком глупим у „замороженому" режимі впертого, недовірливого, замкненого в собі, кривавого Сталіна, від якого нова група хотіла б себе відгородити. Тільки тому, що Кремль став синонімом кривавого Сталіна, то й з Кремлю вона хоче забратись! Це, одначе, не значить, що невинна кров не ллється в Совєтах і що вона далі не буде ллятись...

50,000 ВІЙСЬКА НА ГОККАЙДО

Взаємини між Совєтським Союзом і Японією ніколи не були блискучі, але тепер вони можливо найпоганіші. Коли б не те, що в Японії панують все ще ненормальні відносини й нездорова атмосфера, типова для великої нації, що після перебування на шпилях військово-політичної потуги, воєнних перемог і господарського добробуту, злетіла на низини другорядного міжнародного чинника з обрізаною територією, фактично обмеженою суверенністю і хронічною економічною кризою, — то в цьому році повинні б відбуватися по всій Японії великі всенародні патріотичні маніфестації. Адже це — 50-ті роковини блискучої перемоги японського Давида над російським Голіятом: тому 50 років весь світ був зачудований вістками про розторощення російської морської фльоти в битві під Цусімою, про розбиття російської армії в битві під Мукденом і про здобуття, здавалося, неприступної фортеці Порт Артуру. А спомини лікаря Вересаєва, які розкрили тайну тих поразок, були світовою сенсацією. Тільки одна Америка, злякавшись тоді зросту молодої японської тихоокеанської потуги і пливучи за течією політичного русофільства, врятувала Росію від втрати її далекосхідніх та сибірських посілостей і здобула у мирі в Портсмавті 5-го вересня 1905 розмірно лагідні для Росії умови. Ту саму помилку, у ще більших розмірах повторила Америка в Ялтинському договорі: за ціну приступлення Совєтів до війни проти Японії, що його, до речі, Америці вже зовсім не треба було — признано Москві такі величезні територіяльні концесії на Далекому Сході, що по нинішній день висить над усім тихоокеанським обширом мариво совєтської експансії.

У Ялті Черчил і Рузвелт подарували Сталінові 11 лютого 1945 року передусім всі посілості, що їх втратила Росія в 1904/05 році: Південний Сахалін, „зінтернаціоналізований" на папері порт Дайрен, Порт Артур і Східньо-Китайську залізницю, та затверджено за СССР Зовнішню Монголію. Крім цього: Курільські острови, територію 3,944 квадратних милі з населенням коло 350,000. Росія мала їх до 1875 року, після чого вони, заселені японцями, перейшли були під володіння Японії. Тих Курільських островів, враховуючи й найменші клапті землі, що виступають понад поверхню моря, є 47 і вони становлять наче природний міст від найдалі на північний захід висуненого японського острова Гоккайдо аж до загарбаної Росією Камчатки, північно-східнього півострова на азійському континенті. Один погляд на географічну мапу пояснює навіть ляїкові, яке величезне стратегічне значення мають ті острови: будучи в руках Совєтського Союзу, вони є постійною страшною загрозою нападу на Японію з тієї вимріяної випадової бази. І тому ясно, чому Японія вислала на ту свою найдальшу північно-західню стійку більш як одну третину всієї своєї відбудованої армії, поки ще її відбудувала. На острові Гоккайдо стоїть тепер залога 50,000 японського війська.

Від Гоккайдо до найближчого острова з Курільського архіпелагу всього 10 миль. А від Сахаліну ледве 28 миль. Коли ж москалі, осмілені щедрістю Рузвелта, вже не питаючи нічийого дозволу, просто висадили військо на скелястий острівець Габомай, то від східнього шпилю Гоккайдо ділять його всього дві милі. Габомай не має, як місце поселення, ніякого значення, бо не росте на ньому ніяка корисна рослина. Але він має першорядне значення для японської риболовлі. Відколи висадились там москалі — води Габомаю є першою засідкою, що її наставляють совєтські пірати на японських рибалок. Впродовж останніх семи років москалі „сконфіскували" чи просто загарбали 253 японські рибальські кораблі і схопили 2,056 рибалок, за якими — частинно — по нинішній день загинув слух. А коли рибалки з Гоккайдо далі постійно виїздять на Курільські води, рискуючи своїм майном, здоров'ям і життям, то тільки тому, що становлять великий відсоток 4,500,-000-тисячного населення того острова і не мають з чого жити. Зрештою, не тільки рибалки, але все населення Гоккайдо, перебуває під постійним наглядом совєтських сусідів, в буквальному розумінні: над Гоккайдо свобідно кружляють совєтські літаки, особливо, відколи з того острова забрались геть американські війська і заступили їх японські, бо Японія не відбудувала ще в найменшій мірі свого воєнного летунства, — частинно наслідком клявзулі в договорі з Сан Франсіско, частинно з браку грошей. Та й із острова Габомай совєтські вояки освітлюють прожекторами японський острів, стежачи за кожним порухом військових „джіпів" в узбережній смузі.

Тому ніде на Далекому Сході не відчувається так сильно й дошкульно „холодну війну", що її ведуть Совєти проти Японії, як на тому японському острові Гоккайдо, і ніде інде в Японії настрої населення не є такі характеристичні, як на тому острові. Вічна небезпека совєтського наскоку поруч із безупинним бомбардуванням мешканців Гоккайдо совєтською пропагандою з протиамериканським і просовєтським характером — витворили особливу психіку мешканців. Цікаво, що вони у своїй масі винують не СССР, а власний японський уряд, який, мовляв, не зумів досі наладнати відносин з Москвою, щоб уможливити свобідну риболовлю і злагіднити форми холодної війни. Партійних комуністів є на Гоккайдо лише коло 3,500, але на комуністичні списки голосує коло 40,000 осіб. Японським губернатором цього острова є комунізуючий соціяліст, а більшість студентів у місцевому університеті — це теж „ліві", бо бути „лівим" в теперішній Японії щось наче доказ поступовости. На тлі таких загальних настроїв військові фахівці в американській пресі ставлять взагалі під сумнів можливість оборони Гоккайдо, коли б дійсно совєтське летунство масовим налетом заатакувало цей острів і безпосередньо після того переведено висад совєтського війська.

Бо яку бойову вартість має нова невеличка японська армія — цього покищо ніхто не може знати. Самі японські старшини невисокої думки про неї. Вони звертають увагу на те, що найкращий вишкіл не дає армії того бойового духа, що його джерелом є тільки глибокий патріотизм, чи пак переконання вояка, що треба боронити терен, на якому він знаходиться, до самої смерти. Вояки, які походять із самого острова Гоккайдо, безумовно боролися б хоробро проти наїзника. Але їхні земляки з сусідніх японських островів уже мабуть не мали б того запалу, бо в цілій Японії панує ще пригнічення, острах перед повторенням переживань Гірошіми та Наґасакі й та духова розтіч, в якій національна гордість і амбіція мусять змагатися з тенденціями квієтизму та угодівства супроти російської комуни. В останніх днях ми читали, що ніби Москва готова нав'язати дипломатичні взаємини з Японією (вона досі не підписала з нею миру) і провести переговори про права японських рибалок на Курільських островах. Це теж засіб психічної демобілізації японців і переконання їх, що краще договоритись з Москвою, як співпрацювати з Вашингтоном.

П. А.

КЛЕМЕНТ ЕТЛІ ПРО КИТАЙ

(Допис із Лондону)

„Міліони вас: нас — тьми і [тьми і тьми.
Попробуйте, сразітесь с намі!
Да: скіфи ми! Да: азіяти ми, —
с раскосимі і жаднимі очамі..."

(Александр Блок)

Цими словами на початку большевицької революції грозив Західній Европі поплентацький поет большевицького імперіялізму Александер Блок. Пляни захопити всю Европу під „опіку" Москви не вдалися вповні: однак половину Европи Москва вже має, взявши в свою сферу так званих „сателітів".

Ще більші досягнення має большевизм на Сході. Прокинувся колись „непробудний Китай" з його сотками мільйонів людности. Цим масам приносить тепер комуністична влада основи технічної цивілізації, вона дає їм надію на поліпшення господарського стану не тільки через індустріялізацію, але й поширенням території цієї густо заселеної імперії. Китайці заселили Манджурію, осідають у спустошеній війною Північній Кореї, військо Мао Тсе-тунґа панує в далекому Тибеті. В сусідстві з Китаєм лежить урожайний Індо-Китай, а там Сіям, з його рижовими плянтаціями, далі Маляя, де китайські партизани вже не один рік непокоять британську адміністрацію в цій країні, багатій на ґуму.

В своєму звідомленні про подорож до Китаю бувший прем'єр З'єдиненого Королівства п. Етлі подає факти, які мусять насторожити кожного некомуніста.

В північно-китайському індустріяльному центрі — Аншан — п. Етлі з своїми колеґами відвідали Дім Відпочинку, де зустріли діячів комуністичної партії та професійних спілок, які перебувають під командою компартії. Посол Еньюрін Беван почав з китайськими діячами дискусію про бібліотеки, які він бачив у Китаї. Він питався, чому в тих бібліотеках нема книг багатьох відомих авторів, перекладених на всі культурні мови. Наприклад, він даремно шукав праці відомого російського анархіста князя Кропоткіна. Хоч переклади творів Кропоткіна є в китайській мові, але цих книг у китайських бібліотеках Беван не знайшов. На це була відповідь: „Ці книги не підходять для читання робітників".

Таке вияснення не задовольнило гостей, і вони сказали китайцям, що те саме робили реакційні режими в минулому, забороняючи громадянам читати книги, які не йшли по лінії урядової політики. Але, — пише Етлі, — ці зауваги не зробили на китайських комуністичних диктаторів ніякого враження: вони самі вважають себе за суддів, щоб рішати, що годиться читати робітникам. З цього Етлі робить дуже невеселий висновок: від Ельби в Німеччині аж до Китайського моря на Далекому Сході лежить величезна територія з мільйонами людности, відділеної „заслоною незнання" від вільного світу. Ці сотки мільйонів під комуністичними режимами „дивляться очима і слухають вухами своїх панів", — комуністів.

Як далеко заходить це вщеплювання народові фальшивих поглядів, Етлі показує на прикладі своєї розмови з Мао Тсе Тунґом, президентом комуністичного Китаю. Етлі зазначив, що китайський народ живе на дуже низькому матеріяльному рівні, що європейські народи стоять значно вище. На це відповідь дав Мао таку, мовляв, Британія живе з колоній, тому й має високий рівень життя. Етлі відповів, що, напр., Данія, Швеція, Норвегія не мають ніяких колоній, але їх рівень ще вищий як в Англії. Мао не міг на це нічого відповісти. Коли такі ідеї сидять у голові китайського президента, то, очевидно, пропаганда проти „колоніялізму" шириться в китайськім народі: всю вину за невдачі уряду складати на „імперіялістів" Европи та Америки.

Бувши на обіді у Мао, п. Етлі мав з ним розмову про приріст населення Китаю. Члени китайського уряду оцінюють приріст людности своєї країни приблизно на 12 мільйонів щороку. Етлі звернув увагу своїх гостителів, що така популяція не дасть Китаєві піднести рівень господарського життя, бо продукція відставатиме від зросту людности, і масова бідність буде неминуча. Але на це китайці дали відповідь, що вони вважають дальший зріст людности своєї країни за бажаний, бо приріст людности збільшить потребу на товари, а це дасть підставу для індустріялізації.

Етлі з цих пояснень китайських комуністів зробив свій висновок: що китайці розуміють свою економічну слабість і свій низький господарський рівень. Але вони хочуть свою низьку якість надолужити кількістю. Етлі обчислює, що за 20 років китайців буде коло 800 мільйонів. Уже тепер у Китаї неможливо створити армію на основі загальної військової повинности, бо тоді треба було б мати постійне військо в числі 50 мільйонів вояків.

Якщо дати цій масі модерну зброю, то „жовта небезпека" під проводом фанатичних диктаторів, які сліпо ненавидять усе, що не-комуністичне, може стати страшною загрозою в першу чергу для своїх сусідів. Збільшення людности часто розвивало завойовницькі стремління у різних народів. Рим колись посилав своїх колоністів у різні країни, завойовані легіонами, Гітлер шукав для німців „життєвого простору" і почав світову війну.

Звідомлення Етлі показує ясно небезпеку комуністичного імперіялізму, що створилася в Китаї. Коли ж додати до того ще й імперіялізм Москви, з її атомовою зброєю, то ця небезпека стає ще більшою.

В Москві і в Пейпінґу дуже популярна пісня: „Русскій с кітайцем — братья навєк" (Не знаю, як це звучить у китайській мові). Навіть обличчям теперішній прем'єр СССР подібний до Мао Тсе тунґа. Якщо ці „брати" спільними силами підуть на вільний світ, то доля вільних народів буде нещаслива.

В. П.

НАРОДНИЙ ФОНД

Заклик Українського Народного Фонду та його великі оголошення оповістили українське суспільство про початок нового ділового року нашого Народного Фонду.

Хоч Фонд вступає лише в п'ятий рік свого існування, одначе зустрічаємо його, як старого знайомого. Справді, за цих попередніх чотири роки так багато говорилось і писалось про Фонд, що мало який український громадянин ще не чув або не знає про цю інституцію.

Та це цілком натурально, бо основою існування й праці Фонду є українське громадянство, наш народ, що своїми датками й пожертвами його творить.

Тому також цілком зрозуміло, коли, при обговоренні справ Фонду, розмова сходить на тему про українське суспільство та його жертвенність. Цієї теми не обминути. Вона постійно, щороку та сама.

І в цьому, 1954 році завдання української визвольної боротьби не менші й не інакші, ніж були торік. Навпаки, — більші, бо ситуація у світі значно „гарячіша", ніж колибудь, і було б з нашого боку не тільки гріхом, але й злочином в цій ситуації сидіти із заложеними руками.

Так само й справа нашої пропаганди у світі не змінилася й вимагає, як і раніше, нашої уваги й засобів. Не кажемо, що нічого в цій ділянці не зроблено, — навпаки, чотирилітня праця самого Конґресового Комітету може виказатися дуже поважними осягами. Але світ не стоїть на місці: одні люди умирають, другі народжуються, ще інші приходять до державної праці, і справа інформації та освідомлення завжди буде „новою" і завжди вимагатиме нашої уваги і... засобів.

Культурна ділянка органічно зв'язана з нашою працею політичною, бо, зокрема поза Україною, на еміґрації, — нема „політики" без доросту, без „зміни", як також нема політики, коли суспільство не живе в сфері своєї культури, тратить своє національне обличчя і... попросту зникає, як суб'єкт „своєї" національної політики. І тут необхідний постійний приплив свіжих засобів.

Врешті, ці речі цілому українському громадянству дуже добре відомі. Потрібно лише, щоб це громадянство робило з того належні висновки.

А цей „висновок", у своєму реальному і конкретному вигляді, — це бодай 10 долярів річно датку. І цей даток всі ми, і кожний зокрема, мусимо зложити і цю свою повинність виконати. Виконати незалежно від своїх партійних симпатій чи антипатій, незалежно від особистих міркувань і почувань.

З цими думками, з цими міркуваннями вступаємо в п'ятий рік Народного Фонду. Але вступаємо ще й з іншими міркуваннями: не можемо, не сміємо залишатись рікрічно на одному рівні, на одному поземі: 120-130 тисяч долярів. Ця квота — це сума жертвенности 10-12 тисяч людей. А де ж ще 90 тисяч, коли мати на увазі лише наших вповні національно свідомих людей, і де ще 900 тисяч, коли брати на увагу взагалі український елемент у ЗДА?

І цієї проблеми нам не обминути і не уникнути, коли хочемо відіграти ролю в світі, коли, зрештою, хочемо бути просто... людьми в тому справжньому, високому розумінні.

Бо коли наші брати і сестри там, на півночі, втративши все — родину, майно, свій куток, в брудному, мокрому лахмітті день-у-день тягнуть ярмо безконечної й безпросвітньої неволі, отримуючи денно кухоль „баланди" з гнилою картоплею, то як, під оглядом моральним, виглядаємо ми, ті, що живемо в повному добробуті, а уникаємо, „ощаджуємо", ховаємось, щоб не дати раз на рік своєї малої пожертви...

Народний Фонд, Національний Даток — це не лише гроші, — це найправдивіше дзеркало нашої політичної зрілости, нашої національної чести, нашої людської гідности...

Василь Витвицький

УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА СЬОГОЧАСНІСТЬ

(Доповідь на Зустрічі Мистців Америки й Канади в Торонті)

(4)

Перед нами, музиками, стоїть ще одна важлива проблема, що чекає на свою розв'язку. Це — проблема нашої гласної, сказати б, музичної орієнтації. Ми вийшли з різних середовищ, зростали під різними впливами і не диво, що наші погляди різні. Частина наших музик винесла погляд, що українська музика щось менше вартне, провінційне; що твори українських композиторів можна виконувати для домашніх потреб і що в них підстави для майбутнього розвитку немає.

Думаю, що цей погляд не опертий на речевих даних, а витворений наслідком чужих впливів і упереджень. Історія музики показує, які сильні бували іноді ці упередження та звички. Колись у 18 стол. було переконання, що опера — це виключна домена італійських композиторів і виконавців. Таке переконання було і в Німеччині, і в можливості розвитку німецького оперового мистецтва ніхто не вірив. Не вірив у них і пруський король Фридрих („Великий"), що зрештою, сам був добрим флейтистом і композитором. Отож він до тої міри не мав довір'я до мистецьких даних німецьких оперових співачок, що казав: „Я волів би, щоб мені кінь виіржав оперову арію, ніж щоб німкеня мала бути примадонною оперового театру". — А все таки німецький оперовий театр досяг наприкінці 18-го і на початку 19-го століття таких висот, що на його тлі могла виникнути творчість Моцарта і Вебера, Ваґнера і Ріхарда Штравса.

Якби ми спробували накреслити розвиткову лінію, якою проходила історія европейської музики, то побачили б, що ця лінія йде з південного сходу, з Греції, через Італію, Францію, Німеччину на північ до Скандинавії і далі на схід в Росію. Є дані на те, що наступним етапом по цій лінії буде Україна з її багатою народною творчістю і з її сьогочасним станом музичних досягнень. Отже будьмо певні, що плекання українських музичних цінностей — це не наша домашня справа, а виконування завдань, зв'язаних з віковими діями світової музичної культури.

Переходячи до кінцевої частини доповіді, заторкнемо відношення нас, мистців, і нашої громади, сказати б, до питання нашого місця в цій громаді. Є вже в нашій традиції, що мистці-музики — як тільки на це заслуговували — втішалися у нас великою повагою. У пошані був гордовитий співець Митуса, в загальній пошані були наші сліпці-бандуристи. У 1903 р. Микола Лисенко приїздив на свої ювілейні святкування в Галичину. У Львові він був предметом великої пошани, звеличувань і овацій. Сам Микола Віталійович, жартуючи, казав: „Держать мене як короновану особу. Тепер до мене комунебудь і доступу нема!"

Так було 50 років тому на нашій рідній землі. Як же є тепер тут, на еміґрації?

Тут не раз доводиться зустрічатися з проявами, які викликають наші застереження. Це стосується так само до музичної ділянки як і до письменницької, чи театральної, які для нас, музик, не є і не можуть бути чужі. Признаємося, нам прикро було читати „Щоденник" Аркадія Любченка. Ми певні, що передчасне надрукування цього щоденника, писаного під впливом важкого фізичного і психічного стану письменника і в жахливих умовинах воєнного хаосу, є виявом неуваги до автора і до десятків тих, про кого він писав.

Виявом неуваги до піяністa-концертанта є коли рецензент, сховавшись за криптонім, робить закид з приводу... виконання творів українських композиторів.

Але є, на жаль, виступи іншої категорії, виступи, що вимагають від нас найпильнішого розгляду і перевірки. Це прямі і приховані напасті на мистців, все одно тих, що живуть, чи тих, що вже не живуть. Тут до мистців комунебудь доступ є.

Що було з Студією Йосипа Гірняка? Якісь нікому невідомі критики-псевдоніми валили її так довго, аж поки не завалили. З чим зустрілася хоч би в Торонті вистава „Мини Мазайла", твору, який наша авторитетна критика зараховує до найцінніших? Врешті довголітня нагінка на Хвильового? Хіба вона — під плащиком патріотизму — не підважує найсуттєвіших основ, на яких ми стоїмо? Навіть на нашому музичному, здавалося б, спокійному відтинку ми мали прояви самосуду над композитором.

З чим маємо справу? В деякій мірі є це наслідки партійних розгривок, які виходять на поле культурної праці, поле, куди їм під ніякою умовою виходити не вільно. Але це далеко не все.. Тут маємо справу з виявами злої волі, джерело якої можна відгадати, і з виявами просто маніяцтва та графоманства. Усе це — шкідливі бактерії, які вже внесли в наше життя познаки загрозливого хаосу.

Як повітря легеням, так нам потрібне уведення, чи пак привернення засад: явности, управнення, компетентности і відповідальности.

Мусимо знати, хто, з якою метою, ким і чим управнений забирає слово у важливих справах нашого культурного життя. Ми проситимемо редакції наших газет і журналів, щоб вони не давали місце на своїх сторінках псевдонімам і анонімам.

Коли звертаю увагу на ці справи, то роблю це в глибокому переконанні, що наш з'їзд не може перейти мимо цих явищ.

Іноді здається, що ми, мистці і взагалі діячі культури, дали розіпхати себе по кутах. Тим часом у нас так гостро відчувається потреба сильного і авторитетного слова. Коли на незаслужену напасть на одного з мистців пронесеться сильний і одноэгідний протест нас усіх, то напасникові раз на завжди відпаде охота продовжувати своє діло, а редакціям — друкувати того роду матеріяли. Це можливе тоді, коли ми не дозволимо, щоб партійні бар'єри ділили нас і робили частиною тої чи іншої групи. Це можливе тоді, коли ідейно, а може й організаційно, ми творитимемо одне спосне ціле.

Українській людині — де б вона не була — потрібний успіх на різних полях: у політичній акції, в культурній і організаційній праці. Потрібний передусім тому, щоб вона — українська людина — могла випростатися і набрати довір'я до себе та до своїх сил. Велику частину для досягнення цієї мети можуть зробити мистці, окремо ж ми — музики. Нас можна вжити ще й для контактів з довкільним світом, бо ж мова, якою ми промовляємо, це — музика, найширше зрозуміла інтернаціональна мова світу.

Зібрані в одне основні думки доповіді такі:

1) Сьогочасна українська музична культура досягла у творчості композиторів нашого століття високого ступня розвитку, різнобічности і самобутности. Вона — на шляху до сповнення своєї історичної місії в розвитку світової музики.

2) Музичним діячам в Україні доводиться жити і працювати в умовинах важкого, незнаного в історії гніту. Большевицька система, в усій своїй основі ворожа до вільного вияву людської думки, накладає на українську музику нечувані обмеження і старається затримати її природний розвиток.

3) Ми є свідками цілого ряду помітних досягнень в музичному житті нашої еміґрації. Все таки є потреба плянового культивування більших форм, особливо творів сьогочасних українських композиторів.

4) У нашому публічному житті помітні вияви виразної непошани до мистців і їхньої праці. Є це робота анонімних або ближче з своєї дотеперішньої діяльности невідомих одиниць. Це вимагає енергійної протиакції всього нашого громадянства, а передусім мистців і журналістів. Нашою метою мусить бути створення і втримання такої атмосфери, в якій наші мистці могли б виконувати покладені на них долею й історією функції.

Василь Мудрий

УКРАЇНСЬКЕ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНЕ ОБ'ЄДНАННЯ

(З нагоди 30-ліття його постання).

(5)

Із звітів референтів УНДО на з'їзді в грудні 1928 р. видно було величезний зріст нашого національного життя в ділянках господарській, культурно-освітній та організаційній. До великого розвитку дійшла „Просвіта", кооперація всіх видів, приватний і кооперативний український промисел та торгівля.

Які ж люди були тоді в найвідповідальнішому органі УНДО, себто в Центральному Комітеті? Це може бути дуже цікаве для оцінки тодішніх відносин. Ось до вибраного на з'їзді 1928 р. Центрального Комітету ввійшли такі діячі: 1) д-р Дмитро Левицький, дотепер. голова партії і Української Парляментарної Репрезентації — Львів; 2) д-р Барак Стефан, дотепер. член ЦК партії і посол — Тернопіль; 3) Боднарович Осип, співредактор „Нового Часу" — Львів; 4) д-р Волошин Михайло, дотеперішній член ЦК партії — Львів; 5) д-р Степан Витвицький (Дрогобич); 6) Децикевич Володимир, сенатор — Львів; 7) Зелений Андрій, учитель — Львів; 8) Ігнат Евстахій — Львів; 9) Козицький Іван, робітник — Львів; 10) о. Куницький Леонтій, дотеперішній заст. голови партії і посол — Львів; 11) д-р Куровець Іван, дотеперішній член ЦК партії — Львів; 12) Ліщак Микола, селянин з Рогатинщини; 13) Луцький Остап, дотеперішній член ЦК партії і посол; 14) д-р Павло Лисяк, дотеперішній член ЦК партії, Журавно; 15) Мудрий Василь, дотепірішній член ЦК партії і гол. редактор „Діла"; 16) Назарчук Федір, селянин з Волині, дотеперішній член ЦК партії; 17) д-р Макарушка Любомир, дотеперішній виконуючий обов'язки головн. секретаря партії — Львів; 18) Мартюк Іван, кооператор — Копичинці; 19) д-р Марітчак Олександер, дотеперішній член ЦК партії — Львів; 20) о. Онишкевич Степан, дотеперішній член ЦК партії — Рудки; 21) д-р Олесницький Юліян, дотеперішній член ЦК партії — Станиславів; 22) інж. Павликовський Юліян, дотеперішній член ЦК партії; 23) Павлик Ілярій, б. посол до сойму — Волинь; 24) Паліїв Дмитро, редактор „Нового Часу", член ЦК і посол — Львів; 25) Пеленський Зиновій, дотеперішній член ЦК партії — Львів; 26) Подубинський Василь, селянин із Сяніччини; 27) Іван Кедрин-Рудницький, кореспондент „Діла" з Варшави; 28) Рудницька Мілена, дотеперішня членкиня ЦК і посолка — Львів; 29) Стефанівський Михайло, дотеперішній член ЦК і заст. голови партії, міщанин — Львів; 30) Струтинський Михайло, дотеперішній член ЦК партії і посол — Львів; 31) о. Сухий Володимир — Болехів; 32) інж. Творидло Микола, дотеп. член ЦК партії — Львів; 33) Тершаковець Гринь, б. заст. голови партії і посол — Комарнянщина; 34) д-р Троян Кирило, дотепер. член ЦК і сенатор — Ходорів; 35) Хруцький Сергій, детеперішній член ЦК і посол — Холмщина; 36 інж. Храпливий Евген, дотепер. член ЦК партії — Львів; 37 Целевич Володимир, головн. секретар партії, посол — Львів; 38) Шепарович Олена, дотепер. член ЦК партії — Львів; 39) Черкавський Михайло, дотеперішній заступник голови партії, сенатор — Крем'янець; 40) Чукор Юра, дотеперішній член ЦК партії і посом, селянин з Печеніжчини; 41) місце для представника студентів; заступники: 1) Галібей Михайло — Львів; 2) д-р Гижа Іван — Львів; 3) Ерстенюк Дмитро — Волинь; 4) Кохан Володимир — посол Сокальщина; 5) Мартинець Теодор — Львів; 6) Панкевич Іван — Коломия. 7) Рудницький Іван — Львів; 8) Селезінкова Ніна — Сокаль; 9) Скасків Григорій, селянин — Підгаєччина; 10) Яворський Олекса, посол — Підгайці; Партійний Суд: 1) д-р Антін Горбачевський, сенатор; 2) д-р Волод. Охримович; 3) д-р Стефан Федак; 4) о. Юліян Татомир, сенатор; 5) Борис Козубський; 6) Ярослав Колтунюк; 7) Мирон Гаврисевич; 8) Микола Загульський, селянин; 9) д-р Евген Щуровський.

На конституюючому засіданні щойно наведеного Центрального Комітету партії вибрали далі головою УНДО д-ра Дмитра Левицького, головним секретарем д-ра Любомира Макарушку, а підписаного першим заступником голови. Черговими заступниками голови були: о. прал. Л. Куницький, Михайло Черкавський, Гринь Тершаковець і Михайло Стефанівський. Делеґатами ЦК до Президії були: д-р Ол. Марітчак і О. Луцький.

Поважне потрясення пережила партія восени 1930 р., коли то в часі відомої пацифікації заарештовано цілу Президію УНДО. Це було після розв'язання польських законодатних установ та після розписання нових виборів до них на осінь 1930 р. Не зважаючи на такі переслідування, УНДО при виборах перемогло. До виборів йшло у бльоку з українською Соціялістично - Радикальною Партією.

Голова УНДО д-р Дмитро Левицький і головний секретар д-р Любомир Макарушка просиділи в тюрмі до червня 1931 р., хоч оба вони здобули при виборах соймові мандати.

Після тих важких переходах партія скоро прийшла до себе і зискала на організаційній ціпкості та справності. Не зважаючи на те, в житті партії почався новий період у зв'язку з новими проявами в інших ділянках українського національного життя в Польщі. Д-р Дмитро Левицький був головою партії до жовтня 1935 р., а від 12-го жовтня 1935 р. довелось стати головою УНДО підписаному. Про цей період від 1930 р. постараюсь написати іншим разом. А це період незвичайно важний. Думаю, що написаного тут досить, щоби відзначити роковини творення і засновин Українського Національно - Демократичного Об'єднання, що відіграло велику й передову ролю в історії політичного життя українського народу в Польщі.

(Кінець)

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Міннеаполіс, Мінн.

Пластовий табір

Пластові табори чи дитячі вакаційні оселі в усіх більших осередках української спільноти — це сьогодні річ звичайна і кожного літа проводяться вони систематично. Але організування таких, хоч мініятюрних осель, чи таборів в далеких, малих скупченнях українців, як наприклад, в далекому Міннеаполісі — це справа надто поважна, наскрізь рисковна. Бо брак власної площі, устаткування, чи, врешті, нерозуміння батьків кладе величезні колоди перед сміливими заходами ініціяторів цього важливого діла, які з жахом спостерігають, як кожної хвилини пропадають наші діти й доріст на багатому і лукавому бруку великого міста.

Та мимо тих незавидних умовин, Міннеапольська Пластова Станиця, як передова з-поміж 25-ох інших організацій на тому терені, зуміла перевести протягом трьох років три свої виховно - вишкільні табори, на яких були учасниками діти, яких родичі аж після відбуття таборів просили прийняти до Пласту. Слід зазначити, що м. Пластова Станиця, — це організація, з власною домівкою і бібліотекою (чим, до речі, не може похвалитись жадна інша з 25-ох існуючих на даному терені організацій), яка поклала собі за мету виховання і вишкіл доросту і дітей нашої спільноти в цій закутині. Впродовж своєї 5-літньої праці ця організація має великі здобутки і заслуги, бо Пласт одинокий провадить тут систематичну працю над нашими дітьми. На цьому місці слід зложити щиру подяку провідникам місцевого Пласту на чолі з п. Дмитром Штогрином, за посвяту в пікулуванні українськими дітьми і доростом в Міннеаполісі. А всім батькам, діти яких ще не є в Пласті, щиро раджу, щоб зараз записали їх до м. Пластової Станиці, бо доказів жертвенної і корисної праці тої організації є дуже багато. Останнім з них хай послужить Станичний Табір, який тривав 10 днів в околицях Міннеаполісу. Табір цей відбувався на площі американських скавтів, залісненій дубами, з річкою в ярі. Ця місцевість нагадувала кожному, хто туди заїхав, — наші рідні балки. Тому табір носив назву „Дубова Балка". Табір пройшов дійсно успішно і учасники його (коло 30 осіб) винесли з нього великі користі, що слід завдячувати Проводові Станиці, а найперше пл. Д. Штогринові, В. Лучковому, І. Машталір та Колодницькій. Матеріяльну та моральну допомогу принесли таборові о. Степан Біляк і о. Петро Леськів, як рівнож родичі пластунів, та місцевий Кружок Пластприяту.

На другий рік Станиця, разом з Пласт-Приятом, плянують улаштувати табір для всієї молоді українського походження на цьому терені, який мав би тривати три тижні, або навіть місяць. Як рівнож є в пляні закупити відповідну площу для цієї цілі. Але тут мусить бути допомога громадянства, яке, віримо, радо стріне цю поважну і сміливу ініціятиву нашої молоді.

Свято Зброї — 40-ліття УСС

На закінчення Станичного Табору 30 серпня ц. р. влаштували для українського громадянства Міннеаполісу і Ст. Полу Святочну Ватру, присвячену 40-літтю УСС та річниці зайняття з'єднаними українськими арміями столиці України — Києва.

Ватру відкрив голова Станиці п. Дмитро Штогрин, після чого пл. юначки і юнаки зложили Пластову Присягу. Під проводом горіючих смолоскипів пластунки зложили на Ватру дубовий вінець, як символ жертви всім упавшим в боротьбі за визволення України. З гостей, які прибули на Ватру в великому числі (понад 300 осіб) виголосили змістовні промови: о. Володимир Смулка, о. Степан Біляк, д-р Александер Лютий-Лютенко (голова м. Відділу УКК) та дир. Михайло Дем'янчук — учасник Визвольних Змагань. Поміж промовами пластунки й пластуни відспівали низку стрілецьких і пластових пісень. Пізно вночі закінчено Святочну Ватру Національним Гимном та молитвою „Боже, вислухай благання". Біля півночі роз'їхались гості і учасники Свята домів, тільки група пластунів осталась біля догорнючої Ватри.

М. Чортківський

● **Комуно-китайські** державні пірати звільнили і відвезли до Гонґ Конґу трьох американців, двох журналістів й одного моряка, що їх схопили були на водах Гонґ-Конґу, коли американці вибрались на морську прогульку невеличкою яхтою. Десять місяців їх тримали в неволі у маленькій темній келії без вікна. Давали їм їсти щоденно лише по жменї рижу. Від них вимагали, щоб вони підписали якісь зізнання в китайській мові. Вони вийшли на волю мабуть завдяки інтервенції англійських соціялістичних послів, напівосліплі, вихудлі та хворі і оповідають про страхіття, що їх пережили.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За советською пресою).

КІНОФІЛЬМ ПРО „ВОЗЗ'ЄДНАННЯ"

Як повідомляє газета „Правда України" у Київській кіностудії почали виготовляти новий кінофільм „Велике братерство" — на тему Переяславського договору. Центральна фігура цього кінофільму — гетьман Богдан Хмельницький. Автор кіносценарію Олександер Корнійчук, а кісорежисер Володимир Петров. Ролю Богдана Хмельницького гратиме артист московського театру ім. Міськради М. Мордвінов, бо українському артистові цю важливу ролю, мабуть, не довірили. Ролю одного з головних жіночих персонажів — Варвари, яка, гине, рятуючи гетьмана, виконуватиме артистка театру ім. Ів. Франка в Києві — Наталя Ужвій. Музику до фільму пише композитор К. Данькевич, що дав музичне оформлення п'єсі О. Корнійчука і Ванди Василевської „Богдан Хмельницький". Фільмування провадитиметься в степах над р. Богом, недалеко заповідника Асканія Нова.

„УНІВЕРМАГ" У ЛЬВОВІ

Про універсальну крамницю — „універмаг" — у Львові написав у газеті „Правда України" велику статтю „український кореспондент М. Вірюков. Кострубатою, пересипаною російськими словами мовою описує він багатющий вибір усякого роду товарів, що їх можуть купувати собі в цій крамниці львов'яни. „Дуже охоче, — пише Бірюков, — розкуповується холодильники, радіоприймачі, мотоцикли, велосипеди, годинники, ювелірні вироби". Про ціни на всі ці товари він не згадує, хоч відомо, що для того, щоб купити, наприклад, „велосипед", пересічний робітник мусить працювати три місяці. Приїжджий з Москви кореспондент остаточно забріхується коли пише: „Цікаво, що теперішніх покупців майже не цікавлять штучні шовкові тканини, — вони воліють переважно натуральний шовк і, передусім вітчизняного виробу".

Отаке, мовляв, пішло багате життя у Львові!

У ВИСОКИХ ШКОЛАХ УКРАЇНИ

Як подає „Правда України", у 137 високих школах України почалося навчання. Цього року студіюватиме 293,000 студентів — у три рази більше як перед війною. На перші курси прийнято в 1954 р. 53,370 осіб, з них 23,000 на заочні відділи. У високих школах України викладає 14,450 професорів і лекторів, в тому числі 7,775 докторів наук і понад 4,000 кандидатів наук. Значно більше, як у минулому році, прийнято до аспірантури випускників у Донецькому індустріяльному та Львівському політехнічному інститутах. Бердичівський, Глухівський, Слов'янський і Чернігівський вчительські інститути зреорганізовано в педагогічні інститути.

ЗБИРАЮТЬ БАВОВНУ І СІЮТЬ ОЗИМИНУ

У південних районах України почали збирати врожай бавовни - сирцю. На жнивах застосовують спеціяльні бавовнозбиральні машини. На Буковині розгортається сівба озимини. Перші почала сіяти райони Сокирянський, Кельменецький, Новоселицький, Садгірський і Холмський. На оранці в колгоспах Одещини випробовують для глибокого орання (див. „Свобода" з 21 вересня) новий тип плуга, що не обертає скибу, а лише розпущує ґрунт. В конструкцію цього плуга введено новий корпус без полиці, змінене заднє колесо і скріплено осі.

НОВІ ВИДАННЯ В УКРАЇНІ

У видавництві „Радянський Письменник" в Києві вийшли друком такі нові видання: Максим Рильський — Триста літ, поезії, 100 стор.; Володимир Сосюра — В саду Батьківщини, поезії, 94 стор.; Яків Шутько — Райдуга над полями, поезії, 119 стор.; Панас Мирний — Пропаща сила,, повість, 374 стор.; Михайло Чабанівський — Казковий край, новелі, стор. 190; У Львівському книжково-газетному видавництві вийшли друком: Андрій Гриценко — Будова в степу, нариси, 64 стор.; Яків Стецюк — Велика віра, оповідання, стор. 48; Іван Франко — Боа-констріктор, повість, стор. 196.

ПАМ'ЯТНИК ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ У ДОНБАСІ

У місті Сталіно на центральній площі почали будувати пам'ятник Тарасові Шевченкові. Автори проєкту цього пам'ятника — різьбарі М. Вронський і О. Олійник, архітекти — В. Шарапенко і Є. Шарапенко.

З Фільмової Студії В. Авраменка

Фільмова Студія В. Авраменка в Ню Йорку зайнята від довшого часу продукцією нового звукового фільму під назвою „Тріюмф Українського Танку". Підготовка матеріялів велася майже через ціле літо без огляду на нюйоркську спеку, а недавно праця перенеслася до місцевих фільмових лябораторій, де відбувається остання стадія продукції.

Новий фільм — це низка танкових і концертових фільмових картин, що представлятимуть розвиток і осяги українського народного балету з моменту приїзду В. Авраменка до Канади, аж до найновішого часу. Основою нового фільму будуть оригінальні фільмові знимки з великих виступів українських танцюристів на американських Світових Виставах, у Білому Домі в Вашінґтоні, в Метрополітан Опері в Ню Йорку і т. д. Фільм цей міститиме також велику кількість невідомих досі світлин видатних українців, українських, канадійських і американських міст, танкових шкіл, плякатів, пресових звідомлень і т. д. так, що буде це водночас цікавий історичний документ.

Частина нового фільму буде присвячена фільмовій дяльності Авраменка і міститиме відповідні вимки з його звукових фільмів, випродукованих в Америці. Частина фільму буде кольорова.

Вступне слово до нового фільму виголосить видатний американський історик і автор книжок про українське питання, українську історію та літературу, проф. Кларенс Маннінґ із Колумбійського університету. Крім нього промовить коротко в фільмі п. генерал Олександер Загродський, колишній почесний президент Комітету Відродження Українського Танку в українському військовому таборі в Каліші.

Врешті новий фільм міститиме фільмові знимки з ювілейних концертів для відзначення 25-ліття українського танку в Канаді.

Продукцію цього фільму уможливили своєю фінансовою підтримкою два ювілейні комітети, в Монтреалі і в Дітройті, а також деякі інші свідомі українські громадяни, яких теж можна буде побачити на фільмі. Прем'єра фільму „Тріюмф Українського Танку" в Ню Йорку започаткує в ЗДА низку ювілейних свят для відзначення 25-ліття мистецької і виховної діяльности В. Авраменка в цім краю.

I. O.

ПАНАХИДА
за душі бл. пам'яті наших світлих Громадянок
ГАННИ СОВАЧЕВОЇ, ЛІДІЇ САДОВСЬКОЇ, ТАМАРИ ПАНЧЕНКО
відправиться
В НЕДІЛЮ, 26-го ВЕРЕСНЯ 1954
в церкві св. Володимира при 14 вул.
по Великій Літургії,
на яку запрошує
Осередок Матірнього Союзу Українок в Ню Йорку.

КЛІВЛЕНД і ОКОЛИЦІ! ◄

За ініціятивою Креслярського Комітету Клівленду в складі пп. Проф. І. Вурда, Інж. М. Курах, Інж. М. Тарасюк і Канд. Інж. В. Антонів в Клівленді зорганізувався і вже започаткував свою працю

ПРАКТИЧНИЙ ТЕХНІЧНИЙ КУРС

для перевишколу учасників на технічних креслярів, копіювальників, техн. писарів, знавців техн. плянів, леаутменів, фабр. інспекторів. Виклади в укр. мові з англ. термінами. Двомовний учб. матеріял.

Зацікавлених здобути технічне знання і одержати працю в новій професії проситься вже завчасу вписуватися на ці курси, щоб Комітет міг винаймити відповідню залю. За інформаціями звертатися до п. В. Антонів, 2430 Tremont St., тел.: SU 1-9596 між год. 7-8 веч, або в склепі п. В. Барана, 2430 Tremont St.

Нехай цей перший технічний курс в Клівленді знайде своїх прихильників і принесе для них добро і успіх в житті.

Креслярський Комітет

Увага! Елизабет, Н. Дж., і Околиця!
ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ
Український Конґресовий Комітет Америки відділ в Елизабет, Н. Дж.
В НЕДІЛЮ, 26. ВЕРЕСНЯ 1954
о год. 3-ій пополудні
в приміщенні
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДОМУ
214-216 Fulton Street, Elizabeth, N. J.
відбудеться
ОСІННІЙ ПІКНІК І ЗАБАВА
До танців приграє оркестра Б. ГІРНЯКА.
Добірний буфет у заряді ВП. Пань.
Всіх радо повітає — Комітет